

'ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ'

วิพากษ์...การศึกษาไทย

ในเวทีประชาคมอาเซียน

การตื่นตัวของสังคมไทยต่อเรื่องของประชาคมอาเซียนเด่นชัดขึ้นทุกขณะทุกภาคส่วนต่างเดินทางเตรียมตั้งรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่กำลังเกิดขึ้น แต่ยังมีคนอีกจำนวนมากที่ไม่เข้าใจและตื่นตระหนกต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอีก 3 ปีข้างหน้า ไม่สายที่จะทำความเข้าใจและเรียนรู้อาเซียน เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ตลาดการศึกษาโอกาสสัมภาษณ์ "ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ" อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต อดีตรมช.ศึกษา นักการศึกษา และนักเศรษฐศาสตร์ระดับแถวหน้าของประเทศ ถึงความเห็นและมุมมองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พร้อมชี้ทางรอดของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน

● คนไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากน้อยแค่ไหน

อย่างแรกที่มีคนเข้าใจผิดก็คือคำว่าประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community กับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community ที่พูดกันว่าเรากำลังจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่ใช่ เพราะ AEC ครอบคลุมเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ที่ถูกต้องคือประชาคมอาเซียนหรืออาเซียนคอมมูนิตีซึ่งมีความหมายถึงเรื่องการเมืองและความมั่นคง และสังคมและวัฒนธรรมด้วย อีกเรื่องที่เข้าใจผิดก็คือเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนทุกอย่างจะหลังไหลเข้ามา ความจริงแล้วไม่ใช่ มันจะ

“ คนคิดว่าประชาคมอาเซียนเปิดแล้วทุกอย่างจะหลังไหลเข้ามา ไม่ใช่ มันจะค่อยเป็นค่อยไปตื่นตัวได้แต่อย่าตื่นตูม แต่ยังไงเราก็ต้องขึ้นรถไฟขบวนนี้ ”

ค่อยๆ เปลี่ยนแปลง แต่เร็วหรือช้าไม่มีใครรู้และบางอย่างก็เริ่มไปแล้ว เช่น อาเซียนบวกจีน การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีสาขาแพทย์ก็เริ่มไปแล้วแต่ยังไม่มียอะไรเกิดขึ้น เพราะทุกประเทศเขามีกฎหมายเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ถ้าเปิดให้เคลื่อนย้ายได้ก็ต้องไปแก้กฎหมายทั้งหมดซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ส่วนเรื่องการศึกษาที่กลัวจะมีต่างชาติแห่มาเปิด เป็นไปไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดให้มีใบอนุญาต ผู้อำนวยการ ครูต้องเป็นคนไทย เงินขอเต็มไปหมด การตื่นตัวเป็นสิ่งที่ดีแต่ไม่อยากให้ตื่นตูมจนเกินไป

● ตอนนี้ประเทศไทยมีความพร้อมจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วหรือยัง

ผมว่าเราน่าจะมีไรเดแม่ว่าเราจะต้องเตรียมพร้อมอะไรบ้าง เตรียมอย่างไร ซึ่งเรายังไม่มีแผนที่ชัดเจน แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะไม่มีใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง เพราะมันมีกฎระเบียบเยอะไปหมด ในขณะที่มีข้อตกลงอาเซียนที่เป็นเอกฉันท์ แต่ไม่มีข้อตกลงอาเซียนบวก 6 กับญี่ปุ่น เกาหลี ไม่รู้ว่าประเทศเหล่านี้จะมีช่องทางทำธุรกิจกับเราอย่างไร อย่างเช่น วิศวกรของฟิลิปปินส์ถ้าจะมาทำงานในบ้านเราจะต้องมีช่องทางอย่างไร

หรือคนไทยจะไปทำงานในพม่าก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะคนพม่าไม่มีความรู้เรื่องธุรกิจมหาวิทยาลัยในพม่าก็เปิดๆ ปิดๆ มา 20 กว่าปีแล้ว เพราะฉะนั้นไม่มีใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แต่ผมคิดว่าการเตรียมความพร้อมที่ดีที่สุดคือการปรับตัว คนที่ทำธุรกิจจะต้องรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวกับการลงทุน แรงงานไทยต้องมีความสามารถทำได้หลายอย่าง บัณฑิตที่จบออกไปจะต้องมีความรู้ตรงกับสาขาที่สามารถแข่งขันได้ และภาครัฐจะต้องมีนโยบายที่ทันและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะการเตรียมคนในเรื่องของภาษา ตอนนี้ประเทศที่ปรับตัวได้เร็วก็คือสิงคโปร์ เขามีความสามารถด้านการผลิต นโยบายของรัฐก็คล่องตัวและ

ทันการณ์ ส่วนประเทศอื่นอย่างฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียยังมีจุดอ่อนที่มีคนจบปริญญาตรีน้อยส่วนพม่ามีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์มากแต่มีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาที่ลุ่มๆ ดอนๆ การลงทุนในพม่าโดยจ้างคนในท้องถิ่นไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเอาแรงงานของประเทศตัวเองเข้าไป เพราะฉะนั้นบางอย่างมันทำได้ แต่หลายอย่างก็ไม่ง่าย แตรรถไฟขบวนนี้ต้องออก ถ้าเราไม่กระโดดขึ้นเราก็ตกขบวน ยังไงก็ต้องขึ้นขบวนนี้ ไม่ขึ้นไม่ได้

● ภาคการศึกษาตอนนี้มีความพร้อมแค่ไหน

สถาบันการศึกษาของไทยมีการตื่นตัวในเรื่องนี้สูงมาก อาจจะมากกว่าหลายประเทศ เช่นมีการเรียนการสอนในเรื่องของอาเซียนในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็เปิด

ศูนย์อาเซียนกันเต็มไปหมด แต่ที่เรายังขาดอย่างมากก็คือเรื่องของ

ภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของอาเซียน รวมถึงความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน เราจะต้องสอนให้เด็กและคนของเราเคารพ ยอมรับและมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกต้อง ซึ่งผมมองว่าประเทศไทยเรายังอ่อนในเรื่องนี้ ส่วนการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยตอนนี้มี

โครงการที่เรียกว่า TQF กำหนดเป็นเงื่อนไขร่วมกันว่าในแต่ละสาขาต้องมีความรู้อะไรบ้าง และก็ปรับระบบการศึกษาให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อให้สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตกันได้ และการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดตอนนี้ก็คือการศึกษาในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนอย่างตอนนี้ธุรกิจบัณฑิตเรามีวิทยาลัยจีนรับนักศึกษาจีนที่เข้ามาวิทยาลัยในจีนไม่ได้มาเรียนหลักสูตรจีนกับเรา ต่อไปก็จะมีภาษาอื่นของอาเซียนที่สามารถเรียนคู่กันได้ เช่น

ภาษาชวาคุบกับภาษาไทย เวียดนาม จีน คนที่ไม่เก่งภาษาจีนก็เรียนแบบโบลิงกัวลได้ ซึ่งต่อไปมหาวิทยาลัยในอาเซียนจะปรับตัวในลักษณะนี้เยอะขึ้น และต่อไปจะมีโรงเรียนช่างสอนซ่อมมอเตอร์ไซด์ ซ่อมแอร์ งานกลึง ซึ่งคนพม่ายังขาดทักษะด้านนี้ ส่วนที่วิตกกังว่าอาเซียนเปิดแล้วมหาวิทยาลัยต่างชาติจะแห่เข้ามา ผมว่าไม่ง่าย ตอนนี้ที่เปิดอยู่อย่างสแตมฟอร์ด อิมพีเรียลก็มีปัญหาหาคนเรียนยาก เพราะธรรมชาติของเด็กไทยไม่ชอบอยู่ไกลจากเมือง แต่ถ้าจะร่วมกับมหาวิทยาลัยของไทยเปิดหลักสูตรต่างๆ น่าจะเป็นไปได้มากกว่า

● มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเตรียมความพร้อมเรื่องนี้อย่างไร

ตอนนี้เราเปิดศูนย์เตรียมความพร้อมอาเซียน มีที่นี้ทีเดียว ที่อื่นจะเป็นศูนย์อาเซียนศึกษา เราทำให้ร่วมกับภาครัฐจัดอบรมให้

กับโรงเรียน หน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน และก็ทำวิจัยเกี่ยวกับอาเซียนให้กับภาครัฐ เรื่องที่สองที่ทำการคือการสร้างความตื่นตัวในเรื่องภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงาน เพราะถ้าอาเซียนมาแล้วภาษาอังกฤษเขาไม่ได้มันจะลำบาก นอกจากนี้เรายังเปิดหลักสูตรปริญญาโทที่เกี่ยวกับอาเซียน เช่น MBA ธุรกิจอาเซียน ซึ่งตอนนี้มีนักศึกษาจีนที่จบปริญญาตรีแล้วอยากเรียนปริญญาโทต่อ เพราะเงินค่าเรียนเขาสูงกว่าเรา ตอนนี้เปิดเป็นภาษาไทยก่อน ต่อไปจะปรับเป็นภาษาอื่น อาจจะ เป็นโบลิงกัวลหรือสามสี่ภาษา นอกจากนี้เรายังเปิดภาษาบาฮาซา เป็นวิชาเลือกใน

ระดับปริญญาตรี ส่วนวิชาพื้นฐานทั่วไปก็จะมีวิชาประชาคมอาเซียน ซึ่งการเรียนรู้อาเซียนอย่างลึกซึ้งมันจะต้องสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเข้าไปในทุกวิชา ไม่ใช่เรียนแต่วิชาอาเซียนอย่างเดียว เพราะทุกอย่างที่เกี่ยวกับอาเซียนมันเป็นเนื้อเดียวกันหมดทุกประเทศ

ผมมองว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไปไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากจะต้องแข่งกับอาเซียนแล้ว ในประเทศเองก็แข่งขันสูง ตอนนี้รัฐปล่อยให้มหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ของรัฐรับนักศึกษาโดยไม่ควบคุมจาก 2,000 คนตอนนี้รับกันเป็นหลักหมื่น ทำให้เด็กไหลเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐแห่งอื่นๆ หรือมหาวิทยาลัยเอกชนน้อย แต่ในส่วนของบริษัทมีคนเดียวที่เปิดปริญญาตรีอย่างเดียวไปไม่รอดต้องมีปริญญาโทด้วย มีหลายสาขาที่ดี รวมถึงการเปิดหลักสูตรฝึกอบรมตามทักษะที่คนต้องการเพื่อสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ และสามารถแข่งขันแรงงานในประชาคมอาเซียนได้